

28 of 413 DOCUMENTS

de Volkskrant

de Volkskrant

January 26, 2008

Er is echt wat aan de hand; Bijles De AEX voor dummies

SECTION: HET VERVOLG; Blz. 22-23**LENGTH:** 1880 woorden**SAMENVATTING:**

Geef maar toe: ook u begreep niets van dat nieuws over de 'kredietcrisis'. Tijd voor domme vragen in een opfriscursus op beginnersniveau onder leiding van de econoom Arnold **Heertje**. 'Dit is voornamelijk een probleem van de Verenigde Staten.' Door Jean-Pierre Geelen

VOLLEDIGE TEKST:

'In een uiterst volatiele sessie noteert de Amsterdamse hoofdgraadmeter om 11.15 uur een min van 0,4 procent op 420,77 punten.' Zomaar een kreet uit de krant van afgelopen week, over de 'beurscrisis' in de Verenigde Staten.

We kunnen proberen er stoïcijns onder te blijven, de schijn nog langer op te houden, maar misschien moesten we het ook gewoon maar eens toegeven: we snappen er geen bal van, van die hele beurscrisis. En we zijn met onze middelbare schooleconomie vast niet de enige. Misschien dat Sacha de Boer zelf ook geen flauw idee heeft wat ze zegt wanneer zinnen opleest als: 'De Midkap-index kreeg er dinsdag maar liefst 5,7 procent bij, op 561,1 punten'.

Tijd voor een stoomcursusje 'Economie voor dummies'. Wat was er nou eigenlijk aan de hand afgelopen week??? We vroegen het emeritus hoogleraar Arnold **Heertje**, de prof die we nog kenden van 'Elementaire Economie voor het H.A.V.O.', de groen-geel geblokte economieboeken met de onvergetelijke typografie van schoolboeken uit eind jaren zeventig.

Heertje: 'Stond ik nu voor de klas, en dat doe ik nog regelmatig, dan zou ik beginnen met uitleggen dat Amerikanen al heel lang de neiging hebben om op de pof te leven. De meeste Amerikanen hebben wel een paar creditcards en leningen. Zo geef je meer uit dan je hebt. Dat uit zich ook in het begrotingstekort van de Amerikaanse overheid, en aangezien de dollar een sleutelvaluta is, heeft dat effecten voor de handel over de hele wereld.'

Het ging al maanden slecht met de economie in de VS. Om de boel te stimuleren besloot president Bush vorige week tot een belastingverlaging, die hem 140 miljard dollar kostte. En hier komt psychologie en de menselijke geest om de hoek kijken: in het weekend ging de hele wereld zich afvragen hoe erg het wel niet gesteld moet zijn om met zo'n maatregel te komen. Plotseling ontstaat dan 'paniek op de geldfinanciële markten', zoals dat heet. Zelfstandig denken bestaat hier niet: de belegger laat zich sturen door zijn eigen angst, of die van anderen, en somberheid over wat er nog meer in het vat zou kunnen zitten (niemand weet het zeker). Ze gaan hun aandelen verkopen, wat de prijs drukt, en de koersen doet dalen. 'Er zit angst in de markt', schrijven economisch onderlegde journalisten dan. En: 'Indices kleurden

bloedrood'.

Feestdag

De eerste beurs die maandag open ging, die van Tokio, maakte meteen forse verliezen. Beleggers in andere landen zagen hun angst voor recessie en koersdalingen bevestigd en reageerden hetzelfde. Toevallig was het die maandag in de VS een feestdag, pas dinsdag was het effect merkbaar op 'Wall Street', het Amerikaanse Damrak.

Wat er de afgelopen tijd gebeurde in de Verenigde Staten, hadden deskundigen kunnen zien aankomen, volgens **Heertje**: 'Al dat lenen gebeurde steeds meer bij instellingen die leningen met onduidelijke risico's verstrekken. Het krijgen van een hypotheek is steeds makkelijker geworden, dat zie je in Nederland ook. Vroeger moest je getrouwde man of vrouw zijn met een stabiel vast inkomen. Tegenwoordig kunnen ook andere relatievormen met variabele inkomens een hypotheek krijgen. Dat gaat goed, totdat de huizenprijzen gaan dalen. Dan blijken ineens de risico's: de klant moet meer geld op tafel leggen, omdat de kredietverstrekker de waarde van die hypotheek ziet verminderen.'

Tijd voor een domme vraag. Wie of wat is Dow Jones eigenlijk? Professor **Heertje** moet het antwoord even schuldig blijven - 'Ik ben het vergeten'. Maar de naslagwerken bieden uitkomst. Althans: Charles Dow was eind 19de eeuw een van de oprichters van het bedrijf Dow Jones & Company. Wie Jones was, zoeken we nog op.

In 1896 werd voor het eerst de bekende index gepubliceerd in The Wall Street Journal. De stand van de index was toen 40,94. Inmiddels is een stand van twaalfduizend normaal. Het getal was destijds het gemiddelde van de aandeelkoersen van twaalf grote Amerikaanse bedrijven, waarvan overigens alleen General Electric nog bestaat. Inmiddels zijn het dertig bedrijven, waaronder McDonald's, Microsoft en Walt Disney. En is het getal ook niet meer het gemiddelde.

Wanneer de nieuwslezer op tv weer meldt dat de index met vijf punten is gedaald, is dat volstrekt onbelangrijk. Hoe de berekening van zo'n index precies in elkaar steekt evenmin. Waar het om gaat, zegt **Heertje**, is de procentuele daling of stijging. En dan nog: 'De algemene beweging is altijd een schommeling, dus een procentje dalen betekent niets: morgen herstelt dat wel weer.'

Het wemelt in deze branche van de indexen. De Nasdaq-index, dat is gewoon een Dow Jones-achtige index, maar dan afgeleid van de aandelenkoersen van Amerikaanse technologiebedrijven. In Nederland kennen we er ook een paar: de AEX-index (Hadden we nog wel onthouden dat AEX staat voor Amsterdam EXchange?) geeft de gemiddelde koers aan op de Amsterdamse beurs, althans: van de hoofdfondsen zoals ING, Philips en Unilever. Wilt u vanavond op dat verjaardagsfeestje het gezelschap imponeren, spreek hier dan van 'blue chips'. De AMX-index, ook wel de Midkap genoemd, is het gemiddelde van 25 middelgrote Nederlandse bedrijven.

Hoort u Nikkei, dan gaat het over de Japanse beurs, ook geen kleintje, en door zijn oostelijke ligging soms bepalend voor beurzen die elders in de wereld later die dag pas openen. Wie met losse stropdas op de vrijmibo wil overtuigen, strooit een keer achteloos met de term 'S&P': dat is de index die volgens sommigen het meest betrouwbare beeld geeft van de toestand van de aandelenbeurzen, aan de hand van 500 Amerikaanse bedrijven.

En dan nog eens iets. We zagen op tv vrouwen van een beleggingsclubje in de keuken zenuwachtig staren naar pagina 520 van Teletekst. Ze keken bedrukt, maar waarom eigenlijk? Lage koersen zijn toch fijn? Dan kun je goedkoop een boel aandelen inkopen, hun waarde stijgt vanzelf wel weer, en dan kun je verdienen - pardon: cashen.

Hier hebben we met ons boerenverstand een punt, volgens **Heertje**. 'Wie belegt van zijn eigen spaargeld, zal zo'n kredietcrisis inderdaad worst wezen: de storm gaat vanzelf wel weer liggen. Een aandeel van grote solide bedrijven als Philips of ING zal heus niet nul euro waard worden, tenzij ze echt failliet zouden gaan. Onzin dus om die koersen per Teletekst bij te houden. Maar heel vaak kopen beleggers aandelen op effectenkrediet.

Dat wil zeggen dat als een aandeel Philips dertig euro kost, je maar 40 procent zelf betaalt, en de rest leent met

effectenkrediet. Daar zit het risico: als de waarde van het aandeel halveert, krijgt u onmiddellijk een aanschrijving van de kredietverschaffer om geld bij te storten om die koersdaling te compenseren. Wanneer u dat niet kunt betalen, verkoopt de bank uw aandelenportefeuille. U lijdt verlies, en het versterkt de neerwaartse beweging op de markt ook nog eens.'

Heertje weet wel zeker dat veel Nederlandse beleggers afgelopen week zo'n briefje van hun kredietverschaffer hebben mogen ontvangen. Niet erg verstandig dus, beaamt **Heertje**, maar de praktijk is dat er meer beleggers zijn die het op deze manier doen dan beleggers met louter eigen geld.

Sommigen profiteerden van de lage koersen van afgelopen week: wie er verstand van heeft, kon met het kopen van opties (op aandelen) speculeren op hogere of nog lagere koersen. Echte thrillseekers maken het nog bonter: zij speculeren in slechte tijden op nóg lagere koersen. Short gaan, is de uitdrukking hiervoor, maar **Heertje** heeft het over 'gekkenwerk'. 'Als de koersen onverwacht herstellen, in plaats van verder dalen, weet je niet eens hoe hoog je verlies zal zijn.' Vandaar dat op de beruchte 'Black Monday' van 1987 (maandag 19 oktober, de beurskrach) in New York radeloze beleggers van de zevende etage sprongen.

Inmiddels lijkt 'de vrije val van de dollar' gestopt, het 'negatief sentiment op de beurs', die eerst nog zo 'in het rood was gedoken' lijkt gestelpt, de AEX is niet meer 'ingestort', zoals het in pasklare economie-clichés heet. En dit alles dankzij 'een historische, agressieve driekwart procentpunt renteverlaging tot 3,5 procent' door ene Ben Bernanke, baas van de Amerikaanse centrale banken, verenigd in de Fed (oftewel: Federal Reserve systeem). Het principe: door een renteverlaging wordt geld lenen goedkoper, en gaan mensen makkelijker investeren. D bevordert de economie bevordert, want geld moet altijd rollen.

En dankzij een 'steunoperatie voor obligatieverzekeraars' van de toezichtouder op verzekeraars in New York ter waarde van zo'n vijftien miljard dollar.

Geruchten

Volgens **Heertje** is ook hier de psychologie misschien wel de belangrijkste factor. Niemand vertrouwt elkaar meer: banken weten niet meer hoe hard ze getroffen zijn en durven elkaar geen geld meer te lenen. Beleggers zien de maatregelen van Fed-baas Ben Bernanke als onheilboodschap: zou hij misschien weten dat er nog meer ellende in het vat zit? Geruchten over de toekomstige verdere renteverlaging zorgen voor nog meer wantrouwen. Het zijn geen reële feiten, maar die doen er ook slechts gedeeltelijk toe.

Inmiddels lijkt het erop dat 'op de beursvloer de rust is weergekeerd' (voor zolang het duurt, zeggen deskundigen er dan bij): donderdagmorgen om 10.45 uur boekte de AEX-index weer ouderwets een winst van 4,2 procent op 432punten. De Midkap 'won 4,1procent op 568,64 punten', zeggen we dan. Business as usual? Dat ook weer niet. Dit zijn wel forse stijgingen; meestal stijgt of daalt een index met niet meer dan een procent.

Heertje noemt zichzelf een optimist, hij denkt dat het ergste al weer voorbij is. 'In elk geval wat Europa betreft, maar ik voorzie ook geen wereldwijde recessie.'

Was de hele berichtgeving dan niet een tikje overdreven? Nieuwslezers keken op tv bezorgd, voorpagina's van kranten tuimelden over elkaar heen in dramatiek, maar thuis in de huiskamer veroorzaakte het nieuws over de 'meest drastische renteverlaging sinds de Tweede Wereldoorlog' geen zuchtje wind. Dinsdag leek een rampdag, maar donderdag hoorde je er al bijna niemand meer over.

Heertje: 'De AEX-index ging afgelopen week op een dag van 400 naar 433. Die cijfers zeggen u misschien niets, maar dat is een onvoorstelbare sprong; dan is er echt wel wat aan de hand.'

Hij ziet ook positieve kanten aan het drama: 'Dit is voornamelijk een probleem van de Verenigde Staten. Het goede van deze week is dat de klap de Amerikanen op termijn kan aanzetten om minder uit te geven en meer te sparen.

Een andere positieve kant vindt **Heertje** dat gebleken is dat het verenigde Europa minder afhankelijk blijkt van de VS dan vroeger. En ook elders in de wereld was er weinig aan de hand: de economie van China hield de groei van 11 procent gewoon aan, beurzen in India en zuid-Amerika daalden wel, maar herstelden zich snel.

Heertje doet zelf niet aan beleggingen, zegt hij, in tegenstelling tot vroeger. Maar met passie praten over zijn vak kan hij nog altijd. 'Ik ben een gedreven mens, in alles.' Daarmee boekte hij in deze turbulente week zijn eigen winst: 'Afgelopen week heb ik als bestuurder van de stichting Support Anne Frank Tree de bekende boom nog gered. Hij mag voorlopig blijven staan'.

LOAD-DATE: January 25, 2008

LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

NOTES: 17VeBo--streamerstreamerstreamerstreamerstreamerstreamer; Bluf mee; Een compact woordenboekje voor de leek; - Bear market: 'een pessimistisch handelsklimaat' waarin de beurskoersen in korte tijd sterk dalen.; - Hedgefund: een fonds van beleggers die met heel veel geld de markt zo weten te bespelen dat ze vrijwel altijd winnen, door het opwerpen van 'heggen' rondom hun beleggingen. Deelnemers betalen al gauw een minimuminleg van honderdduizend euro.; - Future: een future geeft de koper het recht aandelen over bijvoorbeeld drie maanden te verkopen tegen een vooraf vastgestelde prijs. Is de werkelijke koers hoger, dan boekt hij winst.; - Obligatieverzekeraar: een bedrijf dat geld nodig heeft en een obligatielening uitgeeft, ontvangt geld van intekenaars. Omdat de bank bang is dat het bedrijf failliet zou kunnen gaan, kan die een verzekering daartegen afsluiten.; - Turbo: beleggingsproduct waarmee beleggers versneld kunnen profiteren van koersen die zij verwachten.; - Volatility: de beweeglijkheid van aandelen. Als de volatiliteit hoog is, schommelen de koersen driftig op en neer.

GRAPHIC: 26VV3open_ph01, Emoties op de beurs van New York, afgelopen woensdag., Foto AP

PUBLICATION-TYPE: Krant